

A képességek feltérképezésének lehetőségei 3-4 éves korban

NAGY ANETT

anett.nagy@citromail.hu

*Liget Úti Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Fejlesztő Nevelést-Oktatást Végző Iskola és
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény; GEKKO, Szolnok.*

A korai fejlesztés jelentősége

Minden gyermek megismételhetetlen, egyedi, külön világ, de azért általános fejlődési szabályok minden csecsemőre, kisgyermekre jellemzőek. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az iskolai tanulást nehezítő tényezők már egészen korai életkorban is felismerhetők, és a súlyosabb esetek elkerülése érdekében már ekkor el kell kezdeni a preventív, illetve a rehabilitációs pedagógiai munkát.

A gyermekek óriási tanulási vágygal jönnek a világra. Életük első öt évét hatalmas nyelvi, fogalmi, szociális, érzelmi és motoros képességbeli fejlődés jellemzi. Születésüktől fogva aktívan részt vesznek ebben a fejlődésben, a környezetük felfedezésében, a kommunikációban, a fogalmak kialakításában. A tanulás (fejlődés) gyorsasága azonban mégis nagyrészt attól függ, hogy az őket támogató környezet mennyire köti le, vagy mennyire számít a gyermek tanulási hajlama. Kétségtelen, hogy a környezet determináns faktor a gyermek fejlődésére és tanulási beállítottságára nézve. Ilyen szempontból a pedagógusoknak könnyű dolguk van, mert „csak” megfelelő módon és csatornán keresztül kell a tanulók aktív tanulási készségét kezelniük (Bowman–Donovan–Burns 2001).

A kora gyermekkori fejlesztés döntően befolyásolja a későbbi, iskolai teljesítményt, tehát az óvodai fejlesztésnek összhangban kell(ene) lenni az iskolai elvárásokkal, és fordítva, a későbbi iskolai követelményeket a korábbi, óvodai fejlesztésre támaszkodva kellene megfogalmazni (Magnusson–Ruhmb–Waldfogel 2007).

Gorey (2004) egyik kutatása is, amely 35 óvodát vont be, arra az eredményre jutott, miszerint a korai fejlesztésben az intelligencia és az iskolai teljesítmény közötti összefüggés jelentős, valamint hogy a kognitív hatások hosszútávon (5–10 év múltán) is marandóak. A kutatás eredményei azt mutatták, hogy a korai fejlesztésnek nagyfokú preventív hatása van, és a legfontosabb, hogy az óvodai fejlesztés hatásának növekedésével arányosan nő annak pozitív hatása a későbbiekre nézve.

Az általános iskola kezdő szakasza kulcsfontosságú a tanulók későbbi tanulmányi teljesítményére nézve, és meghatározó nagyobb távlatban, az élethosszig tartó tanulás kontextusában is. Több kutatás (PISA, OECD) is azt igazolja, hogy ez az időszak kulcsfontosságú a tanulók későbbi tanulmányi teljesítményére nézve, és meghatározó nagyobb távlatban, az élethosszig tartó tanulás kontextusában is. Az alapképességek fejlődése, amely a kezdő szakaszt jellemzi, rendkívül fontos fázisa minden gyermek fejlődésének. A kezdő

írás, olvasás és számolás készségének fejlődése és fejlettsége joggal tekinthető determináns faktornak a gyermek teljes életének alakulásában.

Óvodáskorú gyermekek fejlettségi szintjének mérése

„Az egész gyermek olyan, mint egyetlen érzékszerv, minden hatásra reagál, amit emberek váltanak ki belőle. Hogy egész élete egészséges lesz-e vagy sem, attól függ, hogyan viselkednek a közelében.”

(Rudolf Steiner)

A hatékony iskola-előkészítés részeként óvodáskorban célszerű megvizsgálni a gyermekeket annak érdekében, hogy meg tudjuk határozni a prevenció tennivalóit. Ehhez a legideálisabb eszköz egy játékos vizsgálat. Egy tudatosított vizsgálati szituáció szorongást válthat ki, és ennek következtében csökkenhet az egyéni teljesítmény, sőt, még a személyiség is károsodhat.

Egy komplex, minden területre kiterjedő vizsgálat segítségével képet kapunk arról, hogy egy adott gyermeknél mely területen van elmaradás, és mely területen szükséges a fejlesztés. A játékoság itt is nagyon fontos szempont, hiszen az életkori sajátosságokhoz mindenképpen alkalmazkodni kell. A fejlesztőmunkát minél előbb célszerű elkezdeni, hogy iskolába lépéskor ne kerüljön hátrányos helyzetbe a gyermek. A gyakorlásnak örömet kell jelentenie a gyermek számára, ezért is elengedhetetlen a játékoság.

Az idejében való kompenzáló neveléssel, a készségek tudatos fejlesztésével a kezelték hátrányai csökkenthetők, sőt, meg van a remény a felzárkózásukra. Ezen vizsgálattal s a ráépülő, tudatosan tervezett fejlesztőfoglalkozásokkal megelőzhető lenne, hogy az iskolai közösségbe kerülve a lemaradás miatt boldogtalan, bohóckodó, elkülönülő gyermek a későbbiekben deviánssá váljon.

„A tanuláshoz elengedhetetlenül fontos a megfelelő olvasásszint, a jó íráskészség és az életkornak megfelelő anyanyelvi teljesítmény. Rendkívül nagy jelentőséggel bírnak a megfelelően működő beszédmegértési és beszédmegértési folyamatok. A következményes problémák elkerülésének érdekében az itt fellépő zavarokat még iskolakezdés előtt életkori szintre kell fejleszteni.” (Gósy 2004: 5)

Az első hetek, hónapok sikerei és kudarcai meghatározóak, befolyásolják a gyermek ismeretszerzéshez, teljesítményhez való viszonyát. Ha sem otthon, sem pedig az iskolában nincs, aki átsegítse a kezdeti nehézségeken, nincs, aki újabb próbálkozásra sarkallja, akkor csorbát szenvedhet az önértékelése. A gyermeknek meg kell ismernie a tanszereit, azok használatát, és például a házi feladat megoldásának legpraktikusabb módját. Fontos, hogy a szülő és a pedagógus egyaránt a csemete mellett álljon, és nyugodt, szeretetteljes légkörben mutassa meg számára a helyes utat. Akkor lesz igazi öröm, ha segítséggel sikerül legyőznie a buktatókat. Nagyon fontos a sikerélmény biztosítása, hiszen csak így lesz képes a gyermek a kvalitásainak megfelelő teljesítményre.

„A lemorzsolódás, a megfelelő tudás elsajátítása nélküli formális továbblépés az egyéni életpályák alakulásában és a munkaerőpiacon egyaránt zavarokat okoz. Az iskola első éveinek a későbbi tanulás szempontjából meghatározó szerepük van. Ennek a szakasznak a feladata azoknak az alapvető készségeknek és képességeknek a kifejlesztése, amelyek minden későbbi tanulás alapjául szolgálnak. Ekkor dől el a tanuláshoz való alapvető viszony, kialakulnak a tanulási szokások, az iskolával, a tantárgyakkal kapcsolatos attitűd-

dök. A kezdeti siker vagy kudarc nagymértékben befolyásolja a motivációt, a tanulók énképet, jövőképét, életcéljait.” (Nagy 2008: 53)

A csecsemő- és kisgyermekkori fejlődési zavarok következtében fellépő elmaradások elhanyagolásának következményeként előfordulhat, hogy a gyermek nem tud beilleszkedni az iskolai közösségbe. Ennek lehet a hozománya, hogy nem tudja teljesíteni a tantervi követelményeket, a súlyos magatartási és pszichés zavarok miatt nem szeret iskolába járni, és olyan neurotikus felnőtté válhat, aki nem találja a helyét a társadalomban.

A szakembereknek olyan eszközökkel és ismeretekkel kell rendelkezniük, amelyek segítik a korai felismerést. Ugyanis az iskolában „időben” észrevett zavar valójában már „elkészt” felismerés. A legtöbb gyerek nem szeret iskolába járni, és az okok feltárására csak ritkán kerül sor. A gyermek oda megy szívesen, ahol jól érzi magát, de sajnos az iskola többnyire nem ilyen hely. Mivel a változtatás a mi kezünkben van, tegyük azért, hogy az iskolák olyanok legyenek, ahol jó lenni! Ebben óriási szerepük van a korai diagnózisoknak is. Jó diagnózist viszont csak jó mérőeljárás segítségével tudunk felállítani.

Mérőeszközök

„A tehetség kicsit olyasmi, mint a szexepil. Ez sem jelenti azt, hogy az illető nagyon szép, sem azt, hogy valamiben nagyon eredményes, mondjuk a csábításban. Csak éppen egy bizonyos területen valami olyasmit tud, ami nem megtanítható.”

(Mérő 2001: 208)

Mozgásvizsgálatok

KULCSÁRNÉ-FÉLE VIZSGÁLAT

A terápia idegrendszeri érést megalapozó fejlődéstani szemléletű terápia, mely 5 éves kortól javasolható. Eredményesen alkalmazható: beszédfejlődési problémák, mozgásfejlődési elmaradás, mozgásügyességben elmaradás, a dominancia kialakulásának a késése, a tanulásban való akadályozottság, diszlexia, alaki diszgráfia, diszfázia, organikus eredetű hiperaktivitás és figyelemzavar esetében. A 34 részvizsgálatból álló felmérés körülbelül 2 órát vesz igénybe, és képet ad a gyermek értelmi képességeiről, mozgásállapotáról és szociális érettségéről is. A vizsgálat eredményei alapján állítjuk össze a mozgásterápiás fejlesztőprogramot.

A módszert Carl Henry Delacato neurológusról nevezték el, aki párhuzamba állította a törzsfejlődést és az egyedfejlődést, és azt tapasztalta, hogy az egyedfejlődés minden területen megismétli a törzsfejlődést. A Delacato-módszer szerint a mozgás fejlődése és az idegrendszer érése között szoros összefüggés van, minden életszakaszban a mozgás és az észlelés fejlődését a gyermek központi idegrendszerének egy-egy meghatározott területe irányítja. Amennyiben kimarad a mozgásfejlődés valamelyik szakasza, vagy nem rögzül be eléggé, akkor az ehhez kapcsolódó érzékelő és irányító központok nem fognak megfelelően kifejlődni. Az agyi rendszerek a mozgás által fejlődnek, így járódnak be az idegpályák, tehát egy-egy szakasz kimaradása tanulási nehézséget, viselkedési és magatartászavart vonhat maga után. Ha a fejlődésben elmaradt, készséghiányos gyermekeknél – az ember fejlődésében alapvető mozgásokkal – még egyszer beindítjuk az idegrendszer érési folyamatát, akkor fejlődést tapasztalhatunk a mozgás, a beszéd, az olvasási és az írásbeli készségeknél, vagyis a speciális mozgás hatására eredményesebb fejlettségi állapot érhető

el. Az idegrendszer területeinek fejlettségét az alapvető mozgások alapján lehet felmérni, pl. úszás, járás, kúszás, mászás, valamint a hason és háton fekvő történő fej emelése.

A Delacato-módszer lényege, hogy a gyermekek e mozgások hatására újraélhetnek/újraépíthetnek az életükből egy korábbi szakaszt, ezáltal azok a területek, amelyek lemaradtak az érésben, behozhatják a lemaradásukat. A terápia alapja az elemi mozgásminták együttes fejlesztése a rugalmassággal és az egyensúllyal. Ha ez a hármas egység megalapozta már a mozgáskészséget, tovább lehet lépni a mozgáskoordináció megalapozása, majd tökéletesítése, a kéz és láb mozgásainak szétválasztása felé. A fejlesztés a finom-motorika javításával és a laterális dominancia kiválasztásával/megerősítésével zárul.

Az alapelv szerint csak úgy lehet sikeres egy terápia, ha nem a tünetek, hanem a kiváltók kezelésére összpontosít. (Egy olyan agysérült betegnél, ahol a sérülés kihat a látására, vagy hallására, nem az érzékszerv kezelése a cél, hanem az agyműködés helyreállítása.)

ÁLLAPOT- ÉS MOZGÁSVIZSGÁLÓ TESZT

Az állapot- és mozgásvizsgálat a tünetek okát, illetve az idegrendszer ősbibb területeihez tartozó funkcióinak éretlenségét térképezi fel. 5 éves kortól használható az organikus érettségi szint megállapítására, illetve az éretlen működés pontos feltérképezésére. A vizsgálat neuromotoros, szenzomotoros szemléletű, s azokat a motoros képességeket méri, melyek a sikeres iskolai beváláshoz alapvetően fontosak. Megbízhatóan jelzi a primitív reflexprofil fennmaradását, a kéreg alatti tónusszabályozás problémáit, az egyes keresztcsatornák, valamint a mozgástervezés, a figyelem, a mintamásolás, a szerialitási készség, a testvázlat, az elemi térbeli tájékozódás, a lateralitás, a taktilis érzékelés és a ritmusvisz-szaadás hiányosságait.

A teszt felvétele során 30-45 perc alatt 5 nagy részterületen 21 vizsgálat elvégzése történik.

Öt nagy részterülete van a vizsgálatnak:

1. Az idegrendszer érettsége,
2. Mozgásvizsgálat,
3. Testvázlat, térbeli tájékozódás, lateralitás,
4. Taktilis terület,
5. Ritmusvizsgálat

Az értékelés normatív: 2, 1 vagy 0 ponttal lehet előre megadott objektív szempontok alapján az adott mozgást, teljesítményt értékelni. Az egyes részterületeken mutatott teljesítmény az összesített pontszám alapján százalékban megadható. Ez az elmaradás szintjét teszi szemléletessé.

Az állapot- és mozgásvizsgálatnál teljesül a validitási feltétel, tehát minden részvizsgálat azt méri, amit megnevez. A teszt megbízható, ez azt jelenti, hogy ha rövid idő elteltével újra felvesszük, akkor az elsővel megegyező eredményt kapunk. Az első vizsgálat segítségével meghatározható a kiindulási szint (státusz). A megkezdett terápia esetén a kontrollvizsgálat (folyamatdiagnosztika) 6 havonta indokolt, hogy visszajelzés történjen a beállított terápia eredményességéről. A teszt tehát alkalmas egyaránt státusz- és folyamatdiagnosztikára.

A teszt felvételét követően megállapítható, hogy a vizsgált gyermek teljesítményproblémáinak oka organikus, pszichés vagy pedagógiai.

MSSST

Az USA-ban jól bevált, a tanulási zavar kiszűrésére alkalmazott teszt, amelyet Magyarországon is adaptáltak. A Meeting Street School Szűrőtesztet a Rhode Island-i diagnosztikus centrumban készítették gyógypedagógusok, logopédusok, pszichológusok, terapeuták, gyermekorvosok, tanárok és szociális munkások. Komplex vizsgálatokkal igyekeztek feltárni a gyerekek ideggyógyászati, pszichológiai, tanulási és szociális problémáit. Az iskolában lévő sikertelen gyerekek növekvő száma szükségessé tette egy, a tanulási zavart bejósoló szűrőteszt kidolgozását. Hosszú elméleti és ötéves gyakorlati munka eredményeként született meg 1966-ban a teszt jelenlegi formája. Ez a teszt előre jelezheti az iskolai tanulási zavar veszélyét. A tesztet számos előnye méltán tette népszerűvé. Használatával nagy létszámú csoportok szűrése végezhető el rövid idő alatt, s az egyéni eredmények ismeretében a szakember eldöntheti, szükséges-e a további, pontosabb és részletesebb diagnózist adó szakvizsgálat. Olyan szűrőeljárás, amely verbális és nem verbális feladatokból áll, méri a szenzomotoros rendszer alapját képező motoros készségeket, a vizuo-perceptuo-motoros készségeket és a nyelvi készségeket.

A teszt három szubtesztből áll:

- Az első a motoros minták szubteszt, amely felméri a kétoldali szeriális mozgás-minták kivitelezését és a testvázlattal kapcsolatos téri tájékozódást.
- A második a vizuo-perceptuo-motoros szubteszt, amely méri a vizuális diszkriminációt, az emlékezetet, a geometrikus ábrák és betűformák reprodukáló képességét, a térbeli és a sorrendbeli orientációt.
- A harmadik a nyelvi szubteszt, amely vizsgálja a nyelvi készséget, az auditív figyelmet, a nyelvi emlékezetet, az időrendi fogalmakban való tájékozottságot és a fogalmazási készséget.

Minden szubteszt 5-5 feladathból áll, ezek pedig részfeladatokra oszlanak. A teszthez mellékelt egy viselkedést mérő skála, amelynek célja a gyermek vizsgálat alatti magatartásának megítélése. A skálarendszer négy, tanulási helyzetet meghatározó aspektusból elemzi a magatartást: kooperáció, figyelem, mozgás, beszéd, teljesítőképeség. A tanulási viselkedést részletező szempontok a következők: együttműködés, figyelem, koncentrációképesség, önellenőrzés szintje, mozgásszabályozás, ceruzahasználat, szemmozgásszabályozás, beszéd, grammatika, teljesítőképeség eredményessége.

Az Egyesült Államokban használt teszt életkori határa: 5-7,6, tehát óvodás és az első osztályos gyermekek számára ajánlják. A vizsgálat nemek szerint nem differenciál. A felvétel ideje 15-20 perc.

Az MSSST olyan szűrőeljárás, amely átfogó információt ad a várható tanulási zavar előjelzésére. A teszt eredménye felhívhatja a figyelmet a további és részletes pszichológiai vagy pedagógiai vizsgálat szükségességére.

Kognitív területek feltérképezése

SINDELAR ISKOLAI VIZSGÁLAT

Brigitte Sindelar, osztrák pszichológus komplex programját 1982-ben jelentette meg magánkiadásban Bécsben. A módszer alkalmazásának életkori határa nem szigorúan kötött. Hangsúlyos övezet az 5-7 év, de a program bizonyos részletei idősebbeknek szólnak.

A vizsgáló módszer nem elsősorban a mérést, hanem a megismerést szolgálja. A szerző a megelőzésre kíván hangsúlyt fektetni. Nem állapotot határoz meg mennyiségi szten-derdek alapján, hanem a képességek minőségi elemzése által adja meg a gyermek tanulá-

si nehézségeire szabható fejlesztési stratégiát. A terápia minden esetben a vizsgáloélménnyel indul.

A Sindelar-program átfogó célja a tanulási zavar megelőzése, illetve kisiskoláskorban a zavar elmélyülésének megakadályozása. A hasonló eljárások gyakorlatától eltér, ugyanis a család és a szakember aktív együttműködésében a szülő szerepe árnyaltabban kidolgozott. Véleményük szerint ez a hangsúlyeltolódás igen fontos, és valódi szerepet nyújt abban, hogy a szülő és a pedagógus partnerek legyenek. Emellett a program előnye még a sokszínűség, a fokozatos felépítettség és a rugalmas instrukciós rendszer. Ez az oka annak, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermekek többféle csoportjánál is kipróbálható, alkalmazható.

Képzelnék el, hogy gyermekünk egy lombos fa. A fa koronája jelképezi a gyerek aktuális teljesítőképességét, készség szintjét. Ez óvodáskorban a mozgás, a környezetében való tájékozódás, a beszéd, a manipuláció, a rajzkészség, a közösségbe való beilleszkedés; iskoláskorban pedig az olvasás, írás, számolás, tanulási képesség, figyelem, magatartás.

A korona fejlettségi szintje azonban a fa törzsében és gyökereiben lévő részképességek fejlettségétől és a köztük lévő kapcsolatok alakulásától függ. Megfelelő és harmonikus együttműködésük a feltétele bármely tanulási helyzet sikerének.

Brigitte Sindelar vizsgálati módszerét (majd az erre épített fejlesztőprogramját) az eredményes tanuláshoz szükséges részképességek feltérképezésére dolgozta ki. Nemcsak a hibásan működő területeket szűri ki, hanem a teljes képességrepertoárt is elemzi. A gyermek kognitív (értelmi) képességeiről ad képet. A vizsgált területek: figyelem, észlelés, intermodális kódolás (különböző észlelési területek összekapcsolása), emlékezet, rajzkészség, sorrendezés (szerialitás), testséma, téri tájékozódás.

A számos részanyagból álló Sindelar-program a hatékony „beavatkozás” elveit szem előtt tartó logikus struktúrában épül fel. A kiindulópont a tanulási zavarok hátterében álló részképesség-gyengeségek sorának elemzése. Az ő vizsgálati módszerét alkalmazva feltérképezhetjük a tág értelemben vett tanuláshoz és a sikeres iskolai beváláshoz szükséges részképességeket. A terápiát a vizsgálat alapján kiderült részképesség-zavarok megszüntetésére komplex programcsomag alapján állíthatjuk össze. Az egyéni vizsgáloélménnyel segítségével összeállítható a szükséges fejlesztőeljárás. Ez lehet kiscsoportos gyakorlás vagy egyéni program. A fejlesztés öt alapvető részképesség komplex, konzekvens terápiájával próbál segítséget nyújtani, akár az iskolás évekre kiterjedően is.

A fejlesztés ajánlott időtartama egy év. A foglalkozások naponta maximum 10 percet vehetnek igénybe. Az ezt vezető családtag munkáját a program használatában jártas szakember rendszeresen kontrollálja megfigyelés és tanácsadás útján.

DPT (DISLEXIAPREVENCIÓS TESZTCSOMAG)

Azoknak a logopédiai vizsgáloélményeknek a gyűjteménye, amelyek segítenek az olvasászavar-veszélyeztetettség felismerésében. A tesztcsomag 15 részképességet vizsgál, több, mint 15 részfeladattal. Mivel logopédiai vizsgálatok gyűjteménye, ezért hangsúlyosabb szerepet kap a tesztcsomagban a beszéd, a beszédértés vizsgálata.

A prevenciós módszert olvasni még nem tudó gyermekek olvasástanítására használják. A diszlexiás gyermek problémáját úgy is felfoghatjuk, hogy sokkal hosszabb gyakorlási időre és gyakorlási anyagra van szüksége az olvasás-írás megtanulásához, mint más tanulóknak. Ezt a pluszidőt és gyakorlási anyagot a már diszlexiás gyermek számára nagyon nehéz megtakarítani az iskolai túlterhelés miatt. (Ilyenkor gyakran célszerű az osztályismétlés.) Ha azonban előre feltételezhető, hogy a gyermek diszlexiaveszélyeztetett, legcél-

szerűbb ezt a pluszidőt a beiskolázás előttre tolni, illetve ezzel a módszerrel kezdeni az első osztályt. Óvodában az apró jelek már figyelemfelhívóak lehetnek a pedagógus számára: ha nehezen tanulnak, ha nem szívesen mondanak verset, vagy nem érdeklí őket a mese.

DIFER (DIAGNOSZTIKUS FEJLŐDÉSVIZSGÁLÓ RENDSZER)

A Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Tanszékének kutatói Nagy József vezetésével a hetvenes évektől foglalkoznak a készségek és képességek kutatásával, vizsgálták az óvodás- és kisiskoláskor alapkészségeit, az ún. elemi alapkészségeket.

Mindezek alapján 2003-ban megalkották a DIFER-programcsomagot, azaz a Diagnosztikus fejlődésvizsgáló és kritériumorientált fejlesztő rendszert 4–8 éves gyerekek számára.

A programcsomag kidolgozásának a célja az volt, hogy olyan eszköz jöjjön létre, amely segíti az óvodai és iskolai készségfejlesztő munkát. A DIFER-ben szereplő tesztek diagnosztikus képet nyújtanak a készségek fejlettségéről, lefedik annak minden összetevőjét. A készségek fejlettségének diagnosztikus térképe megmutatja, hogy mely összetevőket sajátította már el a gyerek, és milyen fejlesztési teendők vannak még hátra. Egy-egy teszt sikeres megoldása az adott készség optimális begyakoroltságát, elsajátítását jelzi, a készség optimális fejlettségéhez viszonyítva adja meg a gyerekek fejlettségét.

A DIFER hét elemi alapkészség fejlesztését segíti. Mindegyikük a személyiségfejlődés, az iskolai tanulás szempontjából kritikus jelentőségű előfeltételnek tekinthető. Ezek a következők:

- Az íráskészség elsajátításának előfeltétele, kritikus elemi készsége az úgynevezett írásmozgás-koordináció.
- Az olvasás- és írástanulás megkezdéséhez elengedhetetlen a beszédhanghallás.
- A nyelviileg közölt információk vételének egyik meghatározó tényezője a relációszókincs fejlettsége.
- A matematikatanulása az elemi számolási készség fejlettsége.
- A tudásszerzés, a tanulás, gondolkodás kritikus feltétele többek között a tapasztalati következtetésnek és a tapasztalati összefüggés megértésének a fejlettsége.
- Az eredményes iskolai beilleszkedés, tanulás további döntő kritériuma a társas kapcsolatok kezelésének fejlettsége (kortársakkal, felnőttekkel), az ún. szocialitás.

A tesztek felvétele egyéni vizsgálat keretében történik. A készségek fejlettségének diagnosztikus feltérképezése kb. 45–50 percet vesz igénybe. Ezt követi egy diagnózis elkészítése az eredmények tükrében, majd az egyéni fejlesztési javaslat összeállítása és a folyamatos fejlesztés megkezdése.

KOMPLEX MÉRÉS, GEKKO-SZOFTVER

A képességfelmérés 60 percet vesz igénybe és minden esetben gyógypedagógus vagy konduktor végzi. A GEKKO-ban a képességfelmérés három részből áll. Első ízben az anamnézis felvétele történik, amely során a pedagógus kérdéseket tesz fel a magzati kortól egészen a jelen állapotig. A második részben játékos vizsgálatokkal térképezik fel a gyermek képességprofilját. A harmadik részben pedig az eredményeket részletesen elmagyarázzák szóban, majd az értékelés írásos változatát is a szülők rendelkezésére bocsájtják.

4 éves korig a felmérés egy számítógépes szoftver segítségével történik, amelyet a GEKKO és a Magyar Tudományos Akadémia együttműködve dolgozott ki. A gyermek rész képességei tekintetében a vizsgálat alatt „nagyító alá” kerülnek a kognitív funkciók.

Az észlelés, a figyelem, az emlékezet és a gondolkodás paramétereit figyelik meg játékos keretek között. Mivel a mozgás befolyásolja az összes többi funkcióterület fejlettségét is, és a mozgáson keresztül a gyermek egyéb képességei is fejleszthetőek, így a képességfelmérés során ez az igen fontos terület is előtérbe kerül. A beszédértés és beszédprodukciónak is a megfigyelés részét képezi a felmérés során, hiszen a beszéd színvonala a pedagógus számára fontos fokmérő. Mivel a szociális érettség nagymértékben meghatározza a gyermek személyiségét, ez is az exploráció részét képezi. A gyermek önkiszolgálása és a társas viselkedés szabályainak a betartása igen fontos mérföldköve a fejlődésének. A szociális érettség is a többi funkcióterülettel összhangban fejlődik, és alapvetően határozza meg, milyen kapcsolatot képes kialakítani felnőttekkel és más gyerekekkel.

Minden terület vizsgálatát állítások foglalják keretbe, és a leírt jelenségek mentén kell megfigyelni az adott funkciót. Ezekhez a mondatokhoz játékokat társítanak a teljesítmény megfigyelése céljából, és pontokkal értékelik a gyermek játéksituációban nyújtott teljesítményét. A maximális pontszám minden állítás esetében az 1. Minden részterület esetében 10 állítást kell a vizsgáló pedagógusnak értékelni, és ezekből az értékekből a rendszer egy százalékos értéket generál. Ezeknek az értékeknek a tükrében már könnyebben megállapítható, hogy melyik az a terület, amelyik optimálisan fejlett, és melyik igényel megsegítést.

A korai életkorban megkezdett fejlesztés hatására a gyermekek gyakrabban mutatnak jelentős fejlődést. A korai beavatkozáshoz azonban korai diagnózis is szükséges. Szerencsére, hazánkban egyre több gyermek képességeit mérik fel 5 éves kora előtt. Ha elmaradást, zavart tapasztalnak, akkor még az iskola megkezdése előtt célszerű elkezdni a terápiát.

Az elmaradás behozható, az eltérő fejlődésmentet kisimítható, és ebben nekünk, fejlesztőknek kell leginkább hinnünk. A gyermek optimális időben megkezdett, reá szabott fejlesztése biztosítja a kiegyensúlyozott fejlődést.

„Fordítsd az arcodat a nap felé, és minden árnyék mögéd kerül.”

(Helen Kellner)

IRODALOM

- Bowman, T. Barbara – Donovan, M. Suzanne – Burns, M. Susan 2001: *Eager to Learn: Educating Our Preschoolers. National Research Council, Committee on Early Childhood Pedagogy, Commission on Behavioral and Social Sciences and Education.* Washington, D. C.: National Academy Press.
- Gósy Mária 2004: *A beszédészlelés és a beszédmegértés fejlesztése (szóban és írásban) iskolásoknak szülők számára.* Budapest: Nikol.
- Gorey, M. Kevin 2001: Early Childhood Education: A Meta-Analytic Affirmation of the Short- and Long-Term Benefits of Educational Opportunity. *School Psychology Quarterly* 16, 1. 9–30.
- Magnusson, A. Katherine – Ruhmb, Christopher – Waldfogel, Joel 2007: The persistence of preschool effects – Do subsequent classroom experiences matter? *Early Childhood Research Quarterly*, 22. 18–38.
- Mérő László 2001: Új észjárások – A racionális gondolkodás ereje és korlátai. Győr: Tericum Kiadó Kft.
- Nagy József 2008: Zöld könyv – A magyar közoktatás megújításáért. [http://mek.oszk.hu/08200/08222/08222.pdf – 2013. 09. 13.] Budapest: Ecolstat Óvodavezetők Kézikönyve VIII. kötet, 1999. OKKER Kiadó